

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кредитно-економічний факультет

кафедра банківської справи

Допустити до захисту

Завідувач кафедри_

(підпис)

Кузнєцова Л.В.

“ ”

_ 2018 року

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

з теми «Інвестиційні стратегії банків на ринку цінних паперів»

Виконав:

студент 6 курсу, групи 62
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Білодон А.О.

Науковий керівник:

к.е.н, доц. Онищенко Юлія Ігорівна

Рецензент: заступник директора ТОВ

«Портфельний інвестор»

Завезіон Микола Олександрович

ОДЕСА - 2018 року

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....	5
1.1 Ринок цінних паперів: сутність та структура.....	5
1.2 Функціональні особливості банків у різних моделях фінансового ринку.....	16
1.3 Види інвестиційних стратегій банків на ринку цінних паперів.....	22
Висновки до першого розділу.....	31
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ.....	32
2.1 Аналіз розвитку ринку цінних паперів України.....	32
2.2 Оцінка інвестиційної діяльності українських банків.....	42
2.3 Обґрунтування інвестиційних стратегій банків на ринку цінних паперів України.....	47
Висновки до другого розділу.....	52
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ.....	54
3.1 Доцільність оптимізації портфеля акцій за моделлю Марковіца на ринку цінних паперів України.....	54
3.2 Фактори, що впливають на інвестиційну стратегію банків України.....	60
3.3. Рекомендації щодо інвестиційних стратегій банків на ринку цінних... паперів України.....	65
Висновки до третього розділу.....	70
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Банки є ключовими учасниками українського фондового ринку, оскільки оперують на ньому величезними сумами коштів. Інвестиційна стратегія банку визначає в кінцевому підсумку ефективність вкладень банку, тому є важливою складовою частиною інвестиційного процесу. Таким чином, актуальність даної теми обумовлена малою вивченістю інвестиційних стратегій банків на ринку цінних паперів України.

Значний внесок у розроблення теоретичних та практичних питань інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів зробили західні та вітчизняні економісти О.І. Береславской, М.М. Миколишин, Г.С. Пурия., Г. Асхауер, А.І. Басов, В.А. Галанов, Ю.І. Кормош, С. Коттл, Ф.С. Мишкін, А.Я. Міркін, Д. МакНоттон, Д.М. Михайлов, Д. Полфреман, П.С. Роуз, Дж. Ф. Сінкі, Р. Дж. Тьюлз, В.М. Усоскін, Б.М. Ческідов, Г. Азаренкова, Я. Васильєв, О. Гетьман, О. Вовчак, М. Згуровський, І. Кравчук, О. Решетняк, В. Тимохін.

Мета випускної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо формування інвестиційних стратегій банків на ринку цінних паперів.

Досягнення поставленої мети зумовило визначення та виконання таких завдань:

- дослідити теоретичні основи функціонування ринку цінних паперів;
- визначити функціональні особливості банків у різних моделях фінансового ринку;
- узагальнити сучасні теоретичні підходи щодо формування інвестиційної стратегії банку на ринку цінних паперів;
- проаналізувати стан ринку цінних паперів України;
- проаналізувати інвестиційну діяльність банків на ринку цінних паперів України;

- обґрунтувати інвестиційні стратегії банків на ринку цінних паперів України
- проаналізувати доцільність оптимізації портфеля акцій за моделлю Марковіца на ринку цінних паперів України
- визначити фактори, що впливають на інвестиційну стратегію банків України;
- розробити рекомендації щодо інвестиційних стратегій банків на ринку цінних паперів України

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банків на ринку цінних паперів.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади формування інвестиційної стратегії банку на ринку цінних паперів.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дипломної роботи є об'єктивні фундаментальні положення сучасної економічної теорії. У процесі дослідження використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання: аналізу та синтезу - для визначення сутності поняття «ринок цінних паперів»; методи аналізу, синтезу та порівняльного аналізу – для дослідження діяльності банків у різних моделях фінансового ринку; оптимізаційна модель – для оптимізації портфелю цінних паперів банку за моделлю Марковіца, а також порівняльний аналіз, методи індукції і дедукції, діалектичний метод для аналізу інвестиційних стратегій банків на ринку цінних паперів України та графічний метод і метод побудови аналітичних таблиць – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження. Методологічною та теоретичною основами дослідження послуговували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, матеріали наукових статей періодичної преси, нормативно-законодавчі акти України (Закон України «Про банки та банківську діяльність», Закон України «Про Національний Банк України» та ін. закони) В якості емпіричної бази дослідження використані статистичні звіти Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку,

офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України, а також окремих банківських установ.

Наукова новизна одержаних результатів:

1) на основі дослідження літературних джерел виділено теоретичні підходи до поняття «ринок цінних паперів», що дозволило автору уточнити поняття «ринок цінних паперів»

2) за допомогою проведеного аналізу розкрито доцільність використання оптимізаційної моделі Марковіца при формуванні портфелю цінних паперів на фондовому ринку України;

3) висвітлено фактори, що впливають на інвестиційну стратегію банків України на ринку цінних паперів.

Практична цінність одержаних результатів магістерської дипломної роботи полягає в можливості прийняття рішення щодо використання чи невикористання банками та іншими інвесторами оптимізаційної моделі Марковіца при формуванні портфелю цінних паперів українських емітентів.

Особистий внесок. Магістерська дипломна робота є самостійно виконаним дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Дипломна робота містить 92 сторінки, 16 таблиць, 22 рисунки, список літератури з 30 найменувань, 2 додатки.

ВИСНОВКИ

Україна в повній мірі демонструє європейсько-континентальну модель ринку цінних паперів. Це підтверджується наступними показниками:

- фінансовий ринок України носить переважно борговий характер
- значно вищою є частка власності великих корпоративних структур, істотно нижче в структурі власності частка роздрібних інвесторів і відповідних їм інститутів спільного інвестування

- українські банки є універсальними, діючи як на ринку традиційних банківських продуктів, так і в якості професійних учасників на ринку цінних паперів

- фондовий ринок є слабодиверсифікованим

На фінансовому ринку банки можуть виконувати різноманітні типи операцій, наприклад:

- випускати, торгувати, зберігати цінні папери;
- інвестувати кошти в цінні папери;
- виконувати функції довірчого управління;
- виконувати агентські функції при купівлі-продажу цінних паперів за рахунок і за дорученням клієнта на підставі договору комісії або доручення;
- надавати консультаційні послуги з питань випуску та обігу цінних паперів;
- організовувати випуски цінних паперів, тобто виступати в якості інвестиційної компанії;

- видавати гарантії по розміщенню цінних паперів на користь третіх осіб

Інвестиційна стратегія є ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю банку, являє собою концепцію її розвитку і в якості генерального плану здійснення інвестиційної діяльності банку визначає пріоритети напрямків та форми інвестиційної діяльності, характер формування інвестиційних ресурсів, послідовність етапів реалізації

довгострокових інвестиційних цілей, межі можливої інвестиційної активності за напрямками та формами інвестиційної діяльності та систему формалізованих критеріїв, за якими банк моделює, реалізує і оцінює свою інвестиційну діяльність.

Метою інвестиційної діяльності банку зазвичай виступають:

- захист інвестицій від інфляції;
- збереження і приріст капіталу;
- отримання регулярного поточного доходу.

Відносно інвестиційної стратегії банку на ринку цінних паперів в даний час можна говорити тільки про щорічну стратегію внаслідок ряду причин, основними з яких можна вважати

- відсутність методичних і теоретичних розробок з даної проблеми;
- відсутність практичного досвіду в даній області;
- недостатня розвиненість вітчизняного ринку цінних паперів;
- суттєві коливання кон'юнктури фондового ринку.

Питома вага торгів на біржовому ринку в торгах на ринку цінних паперів України є незначною, що вказує на слабку розвиненість фондового ринку України.

Найбільше за обсягом торгів (більше 50%) відбувається за державними облігаціями України, що говорить те, що український фондовий ринок є мало диверсифікованим. Слід також зазначити, що у біржових торгах операції з державними облігаціями України займають більш, ніж 90% і фактично є єдиним ліквідним активом на ринку.

У зв'язку з такою структурою фондового ринку очікуваними були результати аналізу структури портфелю цінних паперів банку, які позали, що на 01.01.2018 р. 87,17% портфелю склали державні цінні папери, з яких 75,63% - облігації внутрішньої державної позики.

Банки майже не використовують свої інвестиційні можливості як інвестори в акції, що ілюструє аналіз нормативів банківської системи України Н11 і Н12, в яких відстежується тенденція до зниження.

Перша спроба оптимізації портфеля акцій, що включає п'ять емітентів, дала неоднозначні результати.

З одного боку, вдалося сформувати портфель акцій зі значно кращим показником «очікуваний дохід / ризик», де за показник ризику приймалося стандартне відхилення портфелю.

З іншого боку, фактичні результати обох оптимізованих портфелів (портфель 2 і 3) показали значно гірші результати за результати неоптимізованого портфеля (один навіть виявився збитковим). Тоді було вирішено замінити використання щоденних змін цін, як базу для розрахунку, на щотижневі, вважаючи, що в такий спосіб можна буде досягти кращих результатів оптимізацію за методом Марковіца.

Результати оптимізації в такий спосіб виявилися значно кращими: різниця очікуваного і фактичного доходу портфелів знизилася у майже у два рази, або на 38,74%, обидва оптимізовані портфелі показали додатній фінансовий результат, а показник «очікувана дохідність / стандартне відхилення», за яким проводилася оптимізація, зріс приблизно у 2,5 рази.

Проте навіть у такий спосіб оптимізації не вдалося досягти задовільної величини показника «очікувана дохідність / стандартне відхилення», що зумовлено включеними в портфель акціями. Через волатильність українського ринку акцій створити потенційно надійний і дохідний портфель з високим значенням показника «очікувана дохідність / стандартне відхилення» за допомогою метода Марковіца не було можливим, що вказує на обмежену можливість і доцільність застосування цього методу на українському ринку акцій.

Слабким місцем методу Марковіца є те, що він для оптимізації портфелю цінних паперів враховує лише попередню динаміку цін на включені в нього фінансові інструменти, тобто фактично є інструментом технічного аналізу, оскільки, згідно визначенню технічного аналізу, «технічний аналіз - сукупність інструментів прогнозування ймовірного зміни цін на фінансовий інструмент на підставі закономірностей змін цін в минулому». Через низьку ліквідність,

технічний аналіз, що аналізує показники цін, обсягу торгів та їх попередню динаміку не може ефективно використовуватися на фондовому ринку України.

Таким чином, єдиним методом аналізу, що може використовуватися в умовах українського ринку акцій є фундаментальний аналіз. Проте навіть проведення глибокого фундаментального аналізу не гарантує доцільність інвестування банків в акції підприємств.

Найбільшою проблемою є неліквідність ринку цінних паперів. Оскільки банки володіють великим обсягом коштів, то й інвестування передчається у великому об'ємі. В умовах низької ліквідності банк не зможе придбати достатню кількість акцій за хорошою ціною, що автоматично знижує потенційний прибуток банку від портфелю цінних паперів. Причому при потребі в продажу на ринку цих акцій виникає протилежна проблема – банк не зможе реалізувати велику кількість за хорошою ціною, що також знизить прибуток.

Також слід враховувати значення трансакційних витрат. Частина з них була розглянута в третьому розділі.

Проблема незахищеності міноритарних акціонерів від примусового викупу акцій в останній час особливо актуальна останній час, що створює додаткову загрозу для інвестора.

Перелічені вище проблеми є основною причиною того, чому портфель банків України переважно складають державні цінні папери, зокрема облігації внутрішньої державної позики.

В таких умовах основною причиною низької інвестиційної активності банків є відсутність ефективно функціонуючого фондового ринку, вища дохідність кредитної діяльності, порівняно з інвестиційною та вища привабливість за критеріями «ризик-дохідність» альтернативних варіантів розміщення банківських ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ЗУ Про цінні папери та фондовий ринок
2. Берзон Н. И. и др. Фондовый рынок / Под ред. Проф. Н. И. Берзона. — Учебное пособие для вузов экономического профиля. — М.: Вита-Пресс, 1998. — ISBN 5-7755-0057-1.
3. Стародубцева Е. В. Рынок ценных бумаг. — М.: ИНФРА-М, 2006
4. Господарський кодекс України, стаття 360
5. Мошенский С. З. Хаос и синергия: Рынок ценных бумаг постиндустриальной эпохи. — К.: ВБ «ВИПОЛ», 2018. — С. 76-79, 409-410, 437-442. — 504 с. — ISBN 978-966-97785-1-2.
6. Фондовый рынок. Курс для начинающих, 2011, с. 198.
7. <http://finance-place.ru/fin-menedzhment/denezhnje-rjnki/rynok-bumag/infrastruktura.html>
8. http://uchebnikirus.com/finansu/mizhnarodni_finansi_dyakonova_ii/regulyuvanny_a_mizhnarodnogo_rinku_tsinnih_paperiv.htm
9. <http://banki-uchebnik.ru/fondovye-rynki/48-banki-na-rynke-tsennykh-bumag-osnovnye-napravleniya-deyatelnosti>
10. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. :М. Инфра-М, 2006.
11. Н.И. Лахметкина, Инвестиционная стратегия предприятия
12. Анатолий Нешиной. Инвестиции
13. «Инвестиционные стратегии банка на рынке ценных бумаг: содержание и роль» В.Н.Едронова, Г.Р.Бикулов – Финансы и кредит
14. Мезенина А. С. Инвестиционные стратегии инвесторов на фондовом рынке // Молодой ученый. — 2017. — №15. — С. 429-431.
15. Бенджамин Грэхем. Разумный инвестор
16. Эдвин Лефевр. Воспоминания биржевого спекулянта
17. Блог Станислава Станишевского на trader-nt.ru

- 18.ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»
- 19.Постанова Правління НБУ Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України
- 20.Н.В. Гаврилова, доц., канд.екон.наук, Ю.В. Стецик, ст.гр. ФК-09-1 Наукові записки, вип.12, част.І
- 21.Банківські операції: Підручник / за ред. А.М. Мороза. К.: КНЕУ. – 2005. – 384 с
- 22.Портфельне інвестування : [навч. посібник] / [Пересада А.А., Шевченко О.Г., Коваленко Ю.М., Урванцева С.В.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 408с
- 23.Закон України «Про акціонерні товариства» редакція 01.10.2018
- 24.<https://www.csd.ua>
- 25.Выбор модели оптимизации портфеля ценных бумаг для украинского фондового рынка Шабалина Л. В.Журавлева Д. В.
- 26.Кириченко О. Діяльність інвестиційних банків в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. Кириченко // Банківська справа. – 2008. – №2. – С. 57-72.
- 27.Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність / Т.В. Майорова [Навч. посіб.] – К.: ЦУЛ, 2003. С. 89
- 28.А.А. Болдова, Г.І. Романова. Інвестиційна діяльність банків України
- 29.Акціонерні товариства: тенденції, проблеми функціонування та дивідендна політика, СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ Випуск 3 (08) 2017
- 30.<http://pat.ua>
31. Инвестиционные стратегии 21 века. Фрэнк Армстронг
32. Проблемы формирования инвестиционной стратегии предприятия на современном этапе. Буз А.А., Демчук О.В. Международный научный журнал «Символ науки» №9/2016 ISSN 2410-700X
33. Инвестиционная стратегия как перспективный инструмент финансовой устойчивости. Пасько С.Н. Научный журнал КубГАУ, №86(02), 2013 года

34. Пострелова А. В., Латыпова А. Э. Принципы и основные этапы разработки инвестиционной стратегии // Молодой ученый. — 2014. — №18. — С. 434-437
35. Инвестиционная стратегия и политика коммерческого банка. Лиман И.А., Казинян В.Д. Международный научный журнал ISSN 2227-6017
36. Основы формирования инвестиционной стратегии. Жихор И.И. Сборник «Актуальные проблемы науки экономики и образования XXI века» (часть 1)
37. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента, [Текст] / И. А. Бланк. М.: Омега – Л, 2008.
38. Идрисов А. Б. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций. [Текст] / А. Б. Идрисов, С. В. Картышев, А. В. Постников. М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 2006.
39. Бясов К. Т. Основные этапы разработки инвестиционной стратегии организации.
40. Горемыкин В. А. Стратегия развития предприятия / В. А. Горемыкин, Н. В. Нестерова. М.: Дашков и Ко, 2004.
41. Лахметкина Н. И. Инвестиционная стратегия предприятия: учебное пособие / Н. И. Лахметкина. М.: Кнорус, 2008.
42. Ардисламов В.К., Ардисламова О.В., Ландарь М.В. Операции банков на фондовом рынке. Учебное пособие Уфа – 2007. – 120 с.
43. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергеева. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.
44. Зверяков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М.І. Зверяков, О.М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.
45. Игонина Л.Л. Инвестиции. М.: Экономистъ, 2005. — 478 с.
46. Маренков Н.Л.. Ценные бумаги. М.: Московский экономико-финансовый институт. Ростов-на-дону: Изд-во «Феникс», 2005 – 602 с.
47. Бард В. С. Инвестиционные проблемы российской экономики. — М.: Экзамен, 2000.
48. Бочаров В. В. Инвестиционный менеджмент. — СПб: Питер, 2002.

- 47.Вахрин П. И. Инвестиции: Учебник. — М.: «Дашков и К^о», 2002.
- 48.Игошин Н. В. Инвестиции. Организация управления и финансирование: Учебник для вузов. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 2000.
- 49.Крушвиц Л. Финансирование и инвестиции. Неоклассические основы теории финансов. — СПб: Питер, 2000.
- 50.Попков В. П., Семенов В. П. Организация и финансирование инвестиций. — СПб: Питер, 2001.
- 51.Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции: пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 2003.
- 52.Финансовый менеджмент: теория и практика. / Под ред. Е.С. Стояновой М.: Издательство «Перспектива», 2008
- 53.Фишмен Д., Прайт Ш., Гриффит К., Уилсон К. Руководство по оценке стоимости бизнеса. Пер с англ. Москва: «Квинто-Консалтинг», 2005.-365 с.
- 54.Хачатуров Т.С. Экономическая эффективность капитальных вложений. — М.: Наука, 1979.173
- 55.Царев В.В. Оценка экономической эффективности инвестиций. — СПб.: Питер, 2004.
- 56.Цховребов М. Поиск компании-цели // Слияния и поглощения. -2006. № 7-8 (41-42). - С.39.
- 57.Чернов В.А. Финансовая политика организации. М.: ЮНИТИ, 2003.-248 с.
- 58.Четыркин Е.М. Методы финансовых и коммерческих расчетов. — М.: Дело, 1992.
- 59.Чиченов М.В. Инвестиции: учебное пособие. — М.:КНОРУС, 2007. -248 с.
- 60.Ример М. И., Касатов А. Д., Матиенко Н.Н. Экономическая оценка инвестиций. — Спб.: Питер, 2007. — 480 с.